

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” ezim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohányüzemekben.

Az iskolák államosítása.

II.

(1000-r.) Amint minden dolognál, úgy az iskolák államosításánál is a pénzkérdés játssza az első és fő szerepet. Magyarország katolikus népe az alkotmányos élet beállta óta nagyon elszaporodott, birtoka feloszlott, teherviselési képessége meggyengült, hitelvi meggyőződése nem képes megbirkózni a liberális korszak által felállított modern követelményekkel. Mert a hol él is még a meggyőződés tisztasága, ott sem képes leküzdeni a mindennapi megélhetés nehézségeit és a kenyérért kénytelen odavetni hitelvi meggyőződését, katolikus családj és társadalmi életének jogos követelményeit, gyermekei katolikus vallás-erkölcsi nevelését. Es épen ez az oka annak, hogy napjainkban annyi katolikus iskola esik áldozatul az állami centralizáció molochjának. Az állam eltért eredeti rendeltetésétől, hogy polgárainak csupán ideigvaló jólétét gondozza, hanem ma már számot tart attalvalóinak lelkületére és gondolkodásmódjára is, a melyet olyképen akar átförmálni, hogy minden -szólás- és gondolat szabadság mellett se ellenkezzen az uralmon levő liberális párt céljaival és terveivel, tekintet nélkül arra, vajjon e pártokok összeegyeztethetők-e a polgárok, mint hívők lelki világával, vallási meggyőződésével, vagy örök boldogságával? Így történik aztán, hogy míg a nép közgazdasági érdekeit, melyek első sorban képeznek állami feladatot, háttérbe szorulva, a népek százezreit teszük nyomorulttá, földönfutóvá, azáltal a kulturális fejlődés hangzatos ígérelével sokszor olyan lehetetlen

követeléseket állítanak fel, melyek részben feleslegesek, részben túlszárnyalják a közgazdaságilag elhanyagolt nép teherviselési képességét, részben, ha elérhető is, csak arra szolgálnak, hogy a proletarizmussal neveljék az elégedetlen elemek számát, melyek nemcsak az erkölcsi, hanem a társadalmi rendet és az államok biztonságát, belső békéjét is egyenlően fenyegetik. Mindannak dacára is, hogy az állam már ma is alig bír megküzdeni a szociális bajokkal és hogy a militarizmus évről-évre úgyszólván elviselhetetlen terhet ró a túlszágazott adófizető nép vállaira, az állam még sem riad vissza semmi oly teherrel, melyet a hamisan magyarított kulturális haladás kívánalmainak hirdet; jónéleg azonban csak arra használ, hogy szabadkőműves inspirációk folytán a népek millióit elvonja az egyház erkölcsi befolyása alól és a szabadelvű eszmék engedelmes szolgáláivá nevelje. In fine-finali erre szolgálnak az állami iskolák, és ez a titkos rugója annak, hogy a szabadelvű közegek visszaélve sokszor hivatalos hatalmukkal, éhes farkasok módjára rajtűnnek a katolikusok — vulgo — felekezeti iskolákon, és a közigazgatás utvesztőjén keresztül az emberi fortély és jónélag rabuliztika összes eszközeivel oda kérésztetik a népet, hogy gyermekei vallás-erkölcsi neveléséről lemondva, kiszolgáltatassák iskoláikat a mindenható és felekezeten állam kénye-kedvének.

Akárhányszor felhangzott már a panasz, miniszteri székekről és a Kormánypáru vagy szabadelvű sajtó hasábjain is, hogy Magyarországon mindenki mindent az államtól vár és hogy a társadalmi tevékenység, melynek különösen a kulturális mozgalmak irányítása lenne a főfeladata,

majdnem teljesen szűnetel, jölehet az állam egy-magában képtelen megfelelni mindezen kívánalmának a társadalom segítségével nélkül. No hát e tekintetben a katolikus társadalmat Magyarországon vád nem érheti. Sokkal jobb hazafiak vagyunk annál, mint hogy egy pillanatra is fennakadást teremtsünk az ugynevezett nemzeti állam kiépítésében. De ha a katolikus egyház ma az alkotmányosság harmadikodik esztendejében kívonná mindazt a kulturális eszközt az állam kezéből, a mivel még ma is szabadon rendelkezik: beszűntetné iskoláit, intézményeit, elzárna pénztét, befolyását, vagyonát és becsapná a modern kulturális haladás előtt, akkor láthatná csak a világ és ez az ország, hogy mily elenyésző csekélytet teremtett az a nagyképi állam, és mit köszönhet a lépten-nyomon üdözött, kigunyolt és rágalmozott egyháznak.

De térjünk át, hogy mily áldozatokhoz az állam a közművelődés különösen a népnevelés céljainak, és mily terhek nyomják ezzel együtt a a katolikus társadalmat?

A katolikusok mint állampolgárok hozzájárulnak adófféléikkel, nemcsak az állami iskolák fantartásához, hanem még a felekezetek kongruájához is, melyek pedig szintén kulturális célt, még pedig sokszor a katolikus kulturális érdekekkel homlokegyenest ellenkező célt szolgálnak. Ez a hozzájárulás pedig sokkal jelentékenyebb, mint az, a mit az egyes felekezetek fordítanak a saját maguk kulturális érdekeinek előmozdítására. Jelentékenyebb pedig azért, mert a katolikusok számarányukhoz mérten többet fizetnek adófféléiben a közoktatásügy fejlesztéséhez és fenntartásához, mint akármelyik más felekezet, a melyik akár

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TARCÁJA.

Az üstökösökről.

Felolvasta a csákvári kath. körben 1902. évi december hó 8-án: **dr. Terkán Lajos.**
(Folytatás.)

Az üstökös-keresés rendkívül vonzó foglalkozás és elég olcsó is. Egy körös-körül forgatható, jó nagy, ugynevezett borbély szék szükséges hozzá, melynek karja felső részén egy vízszintes tengely körül forgatható legalább is hat cm.-es távcső van. Ezzel már igen sok üstökös lehet felfedezni, de igen nagy figyelem és kitartás kell hozzá. Az említett időben igen sok vállalkozó szellem volt, a kik minden derült este és reggel az Eg minden fényesebb csillagainak környékét átkutatták, mert ebben az időben igen sok nagyon fényes üstökös már későn vettek észre. Így Pons, a marseilli csillagvizsgáló kapusa halhatatlan érdemeket szerzett magának, ő maga vagy harminc üstökös fedezett fel; nagyobb a hira a csillagászatban, mint egykori igazgatójává, a ki e foglalkozásra sarkalta.

Ily serény vizsgálat mellett lassan-lassan eloszlott ama homály, a mely az üstökösök csodás alakjait fedé. A megfigyelt üstökösök maguk mondják el történetüket, változatos multjukat, jelenüket és jövőjüket, maguk vezetnek azon helyekre, a hova Jupiter, Saturnus e két bolygó óriás hatalmaskodásai miatt menekülnök kellett, maguk jelzik ama helyeket, a hol a Nap végpusztulással fenyegette őket, maguk regélik el, hogy az emberiség félelme teljesen alaptalan; ők nem hoznak a világra háborút, dögvézet, nem égetik

fel a városokat, mert ők is ép oly ártatlan testek, mint a csillagok milliói.

Hogy a mondottakat bebizonyíthassam, lássuk egynehány, az üstökösök történetében fordulatot jelentő, üstökös részletes leírását.

Az 1884-ik nagy déli üstökös igen sok dologra vetett fényt. E ritka jelenségről Amerikából nyerték a hírt. Csóvája hirtelen tűnt elő a déli égboltozaton, míg magja láthatatlan volt, melyen a horizont alá nyult. Csóvája a tünemény első napjaiban egyenes irányú, rendkívül keskeny és igen hosszú volt. A mint mindjebban közeledett a Naphoz, annál inkább fejlődött a csóvája és szép fehér fényben pompázott. E szép jelenség alig pár hétig volt látható. Rohamosan távolodott a Naptól, fénye halványult, csóvája kisebbedett s február 19-én már az akkori legnagyobb távcsövekkel sem volt látható.

Annyi tény, hogy a csillagászok határozottan későn vették észre a rendkívüli jelenséget s így nagyon kevés megfigyelést tehettek. Az észlelések hiányossága mellett is kiszámították, mily pályán mozog a Nap körül. Hogy a pályát megállapíthassák erre három rövid időközökben tett megfigyelés szükséges, ekkor már hetek mulva sem veszíthetjük el szemünk elől a az üstökös. A számítások azt eredményezték, hogy ezen üstökös az 1843-iki, szintén nagyon fényes üstökösrel ugyanazon pályán mozogott. A csillagászok már azt gondolták, hogy e két üstökös egy és ugyanaz. Pályájának csodálatos sajátságai azonban nagyon kérdésessé tette e következtetést. Az 1880-iki jan. 17-én éjfél tájban 2300 mérföldnyire közelítette meg a Napot. E távolság a csillagászok előtt igen kis mennyiség, a Nap golyójának átmérője csak 8-szor nagyobb e távolságnál. A Nap testében izzó gázok kitérései a Nap felületéről sőt a testéből sokkal nagyobb

távolságra mint 2300 mfd. kilövelik a gázokat. Üstökösünk tehát a Nap légkörében uszkaik, mint a levegőben a léghajók. E környezetben nem csak izzó akadályokra talált. Az pedig szigorúan bebizonyított tény, hogy valamely égi test mozgását gátoló akadály a mozgást nemcsak nem lassítja, hanem gyorsítja. Nevezetesen az akadályok kétségtelenül előlédzik, hogy a üstökös a Nap vonzó erejének hosszabb ideig lesz kitéve; ennek eredménye pedig a Nap tetemes vonzó erejénél fogva a Nap körül való óriási gyors mozgás. Üstökösünk pedig jan. 17-én perccenkint 34200 Km.-nyi utat tett meg a Naptól rendkívül kis távolságban; az itt működő nagy vonzó erőnél fogva elméleti következtetések szerint nagyon rövid idő mulva üstökösünknek a Nap izzó testében kellett volna elpusztulnia. T. i. a vonzás folytán mindig közelebb és közelebb került volna keringés alatt a Naphoz, s végre bele kellett volna esnie. A dolog azonban nem így történt.

Ezen jelenség ama nevezetes következtetésre birta a csillagászokat, hogy az üstökösök a Nap közelében végtelen, általuk még mindig nem ismert hatásoknak vannak kitéve. A Nap vonzza is az üstökös, mint anyagot; de másrészt taszítja is magától. Fel kellett tehát tételni, hogy az anyagvonzás mellett elektromos hatásoknak is kell léteznie a Nap közvetlen közelében. E tény későbbi példánkban még jobban világossá lesz.

Üstökösünk mozgását gátoló akadályok voltak azok, a melyek meggingatni kezdték ama feljevést, hogy az 1880-iki és 1882-iki üstökösök azonosak. Oppolzer kimutatta, hogy az 1843-iki üstökösnél ily akadályok nem voltak. Ezzel azonban még mindig nem volt tisztázva a dolog. Ha a két üstökös azonos, akkor a két jelenség között eltelt 37 esztendő volna az 1880-iki kerin-

államsegély, akár kongrua címén létfenntartási eszközét az államtól nyeri. A tíz millió katolikus tekintve azt, hogy a latifundiumok és földbirtokok legnagyobb része még ma is katolikus kézen van, mindezekre több adót fizet, a miből az állam a felekezeti iskolai és egyházi szükségleteit fedezi, miát akár a három millió protestáns, akár görögkeleti vagy zsidó, a kiknek számaránya még együttvéve sem üti meg a katolikusok számát, annál kevésbé az adóalap nagyságát, a mely után a katolikusok a felekezeten állam kiadásaihoz hozzájárulnak. Ezzel szemben a katolikusoknak összes egyházi és iskolai szükségletei a katolikus hitközségek ugynevezett felekezeti adóján kívül, a vallás és tanulmányi alap terhére esnek, tehát tisztára katolikus pénzből és alapokból fedeztetnek annyira, hogy a felekezetek subvenciójához mérten elenyésző csekély az, a mi talán az állami költségvetés terhére esik; a számarányhoz mérten pedig meg sem közelíti azt, a mit az állam a felekezeti egyházak és iskolák dotációjára fordít. Ime ez a rendkívüli anomália, melyet a felekezeti kimondása teremtett a katolikusokkal szemben, a kik a felekezeten politika folytán igás lovai lettek a többi felekezeteknek, míg a saját szerkelet a kátyuba rekedt és az „arme reisderek“ közprédájává vált.

Ezek dacára is napról-napra halljuk nyomatékosan hangoztatni az 1848. XX. t.-c. végrehajtását, mint azt Bánffy Dezső br. volt miniszterelnök is tette legutóbbi kolozsvári kirohásában. *Ha valakinek van joga a 48. XX. t.-c. végrehajtását követelni, azok csak katolikusok lehetnek, a kik számarányukhoz mérten epeu annyit subvenciót követelhetnek az államtól, mint a melynyit az a felekezetek ad, a nélkül, hogy a saját vagyonában, már t. i. a vallás- és tanulmányi-alap és a papi javak használatában egy hajszálnyival is megrövidüljenek;* a mint pl. a protestánsok sem óhajtanák, hogy őket a saját vagyonuk, vagy alapjaik használatában megrövidítse az állam, a katolikusok vagy a többi felekezetek kedvéért. Nemcsak elbizakodottság, hanem nagyfokú szemérmelenség is kívánatik tehát ahhoz, hogy a jogegyenlőség a „törvény, jog és igazság“ korszakában, a mint azt mai napság hirdetik, mikor a katolikusok máris igazságtalannal nagy és terhes adót fizetnek a felekezetek javára, még azt meri néhány öblös torjú politikus hirdetni és követelni, hogy a katolikusoknak még fenmaradt vagyonra is osztassék fel a felekezetek, jobban mondva a protestáns feleke-

zet javára. Ennyi cinizmus, eltompult jog és igazságérzet, önzés és dölyf megjárta az ő. Uj jog vagy a rablólovagok korszakában, de ma a humanizmus XX. századában, legfőleg Magyarországon és itt is csak a zártkörű konventikulumon lehet büntetés és a kigunyolás veszedelme nélkül hirdetni. Minő tespedt, indifferens, kishitű és virgácsra méltó az a katolikus társadalom, mely eltűri mégis, hogy zsidók és egyéb iparlovagok sorsot vessenek vagyonára, mint a pogány katonák Krisztus köntösére?

De menjünk tovább. Micsoda botor beszéd az, hogy az állami iskola nem kerül a községeknek semmijébe se! Nem valóságos népbuittás-e az, ha a közigazgatási közegek, vagy bárki más azzal érvel a nép előtt az iskolák államosítása mellett, hogy akkor megszabadulnak a tehertől, mert az állam fizeti a tanítókat és így az iskola fenntartás nem kerül semibe. Hát ki az az állam? Nemde a nép. Es ki tartja fenn azt az államot? Nemde a népek adófillérei. Aztán miből fizeti az állam a tanítóit? Ismét a népek adófilléreiből. Ha tehát a katolikusok adófillérei után hozzájárulnak még a felekezeteknek adott állami dotációhoz is és pedig számarányukhoz mérten nagyobb mértékben, mint maguk az illető felekezetek, annál inkább és még nagyobb mértékben hozzájárulnak az állami iskolák fenntartásához és az állami tanítók fizetéséhez is. Mert nincs az államnak kérem ma már mása, mint rengeteg és kimondhatlan milliós adóssága, a melynek még az évi kamatait fizetni is rendkívüli teher és nyűg a lakosság vállain, nemhogy az állam tudna a népen egy fillérel is segíteni. E szerint tehát minden egyes iskola, melyet az állam állít és minden egyes tanító, a kit fizet, csak egygye! több teher az állam, illetve a nép nyakán. Miért akar mégis az állam, minden, de első sorban katolikus iskolát és minden tanítót magához ragadni? Nincs-e ez a törvény ellenkezésben azzal a panaszszal, a mit már a kormányférfiak nyilatkozata után fennebb említettünk, hogy Magyarországon mindent az államtól várnak és a társadalom semmiben sem akar hozzájárulni a nemzeti köznevelődés előmozdításához? És viszont mire vonatkozik Wlassits miniszter azon említett nyilatkozata, hogy azok a közegek nem járnak el intenciói szerint, a kik a mindenáron való államosítás szekértőlói? Miután mind-ebből csak az tűnik ki, hogy az iskolák államosítása oly terheket ró az államra, melyeket maga a közoktatásügy vezetője is fél teljes egészében

igen nagy vitára adott okot a csillagászok között. Midőn a Hold eltakarta a Nap korongját, photographiát készítettek a jelenségről. A photographián egy fénypont mutatkozott, a mely nem tartozott a Nap testéhez. Trepid, francia csillagász, a teljes napfogyatkozás pillanatában szabad szemmel is látott egy fényalábót, a mely semmi esetre sem tartozott a Naphoz. Kétségtelen volt, hogy ez időtájt ép úgy mint 1880-ban üstökös szelte át a Nap légkörét, fénye azonban csak a napfogyatkozás alkalmával volt észrevehető.

Az üstökös, mint láttuk az 1880-iknál, bármily közel fértközzék is a Naphoz, az ott működő taszító erők folytán valamikor mégis távolodik tőle s ekkor mégis láthatóvá kell lennie.

Kedve azonban, így nevezték üstökösünket, nem volt látható. Már most az a kérdés támadt, mi történt a merész vándorral, a mely vakmerőségében a Napot merete megközelíteni: Eltűnt, elpusztult örökre, avagy tán csatlódás volt az egész? Sokat foglalkoztak e dologgal; míg Holechek a bécsi csillagda adjunctusa kimutatta szigoruan, hogy tényleg vannak üstökösök, melyek törvényszerűen végezvén pályájukat a Nap körül igen nagy közelségben, soha nem lesznek láthatók, ha csak véletlen napfogyatkozás el nem árulja őket. Óriási üstökösök, egész üstökösök rajok létezhetnek, a melyek igen közel keringenek a Nap légkörében, akár a molyok a gyertyaláng körül s a Nap intenzív fénye miatt örökre rejte maradnak a kíváncsi emberek szeme előtt. Ezen üstökösök nincsenek kiteve a meghűlés veszélyének, állandó izzó állapotban vannak, de nagyon sokat kell szenvedniök a Napból kitörő lángnyelvek s óriási hőközejei gázaktól.

(Vége köv.)

elvallalni, másrészt pedig a községek azt a miniszter intenciói ellenére is nyakra-főre erőszakolják, tehát ennek az államosításnak célja, habár kár háramlik is belőle az államra, csak az lehet, hogy az iskolák dekatholizálása folytán az országot keresztény jellegéből kivetkőztessék.

A patika-kérdés.

Székesfehérvár szab. kir. város közegészségügyi bizottsága tegnap délután ülést tartott dr. Fanta Adolf elnöke mellett. Jelen voltak: dr. Bierbauer Viktor, dr. Aróky Antal, dr. Palánszky Miklós, dr. Molnár József hatósági orvosok, Reé István főkapitány, dr. Teodorovits Dóme, dr. Patáki Armin, Winkler Vilmos főmérnök, Bogrnár József állatorvos, Alaghy Dezső, Diebala György, dr. Kutó József, Say Ferenc, Raucher Béla, dr. Rádai Lajos, Pásztor Sándor, ifj. Eisenbarth Ágoston, Péntes Imre. A jegyzőkönyvet Lipcsey Lajos aljegyző vezette.

Csak azért közöltük e névsort, mert csodálkozunk azon, hogy ez az intelligens bizottság hozott oly határozatot, melylyel a saját hatáskörét messze túllépte.

A 7-ik patika ügye volt a tegnapi ülés leglényesebb tárgya. A 7-ik gyógyszerháza négyen kérték engedélyt: Kovács A. Sándor, Janovich István, Barna József és Heisz Imre okl. gyógyszerészek. A kérvények beérkezése után a városi tanács a főorvosi vélemény meghallgatása után a következő végzést hozta:

Felkérem a közegészségügyi szakosztály elnökét, tek. Fanta Adolf urat, hogy az engedélyezni kért 7. gyógyszerháznak a felátvaroson szükségessége s arra nézve, hogy nem veszélyeztetné-e a már meglévő fennállását, a közegészségügyi szakosztály véleményét hozzám lehetőleg e hó első felében terjeszse be.

Székesfehérvár, 1902. X. 6.

Havrancz József s. k.
polgármester.

A közegészségügyi szakosztály tehát akkor teljesítette volna híven véleményadó kötelességét, ha kimondta volna, szükségesnek tartja-e a 7-ik gyógyszerház felállítását vagy nem? veszélyeztetné-e a már meglévő fennállását avagy nem? A bizottság azonban nem ezt tette. Törvény Magyarország tola fel magát a városi tanács fölé s véleményünk szerint még a bizottság törvénymagyarozatának helyessége esetén is hatáskörét lépte túl, tehát nem járt el helyesen.

Dr. Bierbauer Viktor főorvos két részre osztja véleményét. Idézte az 1876: XIV. t.-c. 134. §-a értelmében alkotott szabályrendelet 17-ik paragrafusát, mely szerint: „Ha egy bizonyos helyre, t. i. városba vagy más ipar- és kereszertári jogositvány engedélyezése kéretett s a megajtott tárgyalások rendén kiderített, hogy ott egy új gyógyszerház felállítása által az ily uton megszorodott gyógyszerházak fennállása veszélyeztetnék és ezen körülmény itt megállapított: hasonló újabb kérvények egy év lefolyása előtt egyáltalában nem és az ezt követő öt év alatt is csak azon esetben vetetnek tárgyalás alá, ha kellően kimutattatik, hogy a kérdéses helyen a viszonyok azóta új közlekedési vonalok megnyitása, gyárak vagy más ipar- és kereskedelmi vállalatok létesítése által, vagy más körülmény folytán oly módon változtak, hogy ezek következtében a meglévő gyógyszerházak forgalmában az eddigig lényegesen kedvezőbb eredmény éretik el.“

Midőn dr. Bierbauer Viktor főorvos ezt a törvényt citálta, kapva-kaptak a patika-ellenesek az alkalmon s kérték a további tárgyalás beszüntetését, az érdemi bírálat mellőzését, mert hisz 2 évvel ezelőtt Sárközy József gyógyszerész ilyennel kérelmével már elutasított. Alaghy Dezső volt ezen felfogásnak főfőszoja megjegyezvén, hogy felkérés folytán a törvényt, illetve szabályrendeletet tüzetesen átnézte s mert a fejevári viszonyok nem változtak azóta, a mióta Sárközy József elutasított a kérelmével, hát ő egyszerűen mellőzni kéri az ügy tárgyalását.

Ugy is lett! A bizottság kijelentette, hogy véleményem nem mond, mert hisz már a tanács is tudhatta volna, hogy ez az ügy nem is tárgyalható.

Az eljárást nem helyesljük. Nem helyesel-

gési ideje, a pályaszámítások csakugyan ennyit is adtak. Hubbard azonban az 1843-ikira 533 esztendőnt nyert. Ezzel tehát a 37 évi keringési idő valószínűsége nagyon sokat vesztett értékéből.

Volt azonban még egy másik bökkenő is. 1695-ben is volt hasonló jelenség. 1695-től 1843-ig már 5-ször kellett volna 37 éves keringést elfogadva a jelenségnek bekövetkeznie, az eltelt 185 év alatt egyetlen egy ide vágó feljegyzést sem találtunk.

Még ez sem ingatta meg a csillagászokat feltévesésükben. lgyekeztek összhangzásba hozni e jelenségeket. Klinkerfuess így magyarázta a dolgot: A kérdéses üstökös 1695-től 1843-ig tényleg egyszer sem jelent meg a Nap előtt, 1843-ban már kis akadályokba ütközött Nap kör pályájában, ennek folytán sebesebben forgott a Nap körül s így keringési idejét megrövidíteni volt kénytelen. 1880-ban az akadályok annyira nőttek a Nap légkörében, hogy a keringési ideje 1880 után 17 és fél évre apadt le, tehát a jelenségnek negyed izben 1897-ben kellett volna bekövetkeznie.

Ez azonban nem történt meg. Ez aztán végleg döntött az említett üstökösök sorsában.

A Nap, mint az eddigi üstökösök leírásából látható, óriási átalakulásokat létesíthet az üstökösök testében, Az említett üstökösök valamikor mind egy üstökös testet képeztek, a melyben a Nap vonzó és taszító ereje és sok más egyéb ok borzasztó pusztítást vittek végbe, élesen kiterjedve darabokra tépték, s e töredékek mintegy kergetik egymást a Nap körül ugyanazon pályán.

A francia és angol expedíció, mely az 1882-ik évi május 16-iki napfogyatkozás tanulmányozására Egyiptomban tartózkodott, nagyon fontos feltevést tett az üstökösök történetében, a mely

jük pedig különösen azért, mert a bizottság mérlegelni tartozott volna, nem forog-e fenn oly „más körülmény“, mely a viszonyokat megváltoztatja. Lényeges dolog e téren az igazságügyi palotának a vásártérre helyezése, mert ez bizony a lakviszonyokat nagyon is megváltoztatja. De hisz maga dr. Bierbauer főorvos is, mint e kérdésben nem lényegtelen faktor véleményes jelentésében szükségesnek tartja a 7-ik patikát s ennek indoklására a következőket mondja:

„A felsőváros I. és II. kerülete nélküli a gyógyszerárt; a zámoly-utca, kertalja, forgó-utca, kis-kecskeméti, öreg-utca felső része, sórpince-utca, vendel-utca, fürdőter és fürdősor lakosainak a malom-utca felső részével egyetemben (az utat oda és vissza számítva) 3—4 kilométert kell most megtenni s a betegek a gyógyszert 1 1/2—2 óra mulva kapják kézhez, nem is számítva a gyógyszertárban töltött időt.”

Ezt nagyon kár volt figyelmen kívül hagyni. De hogy a viszonyok is megváltoztak, talán nem lesz érdektelen felemlitenünk, hogy két évvel ezelőtt a közegészségügyi bizottság nem véleményezte ugyan a 7-ik gyógyszertár engedélyezését, mert 27500 lakossal bíró városban hat gyógyszertár elegendőnek tartott. Amde az 1900. évi népszámlálás adatai szerint városunk lakosainak száma 30200, azóta ennél is több s így talán ez a körülmény magában véve is elegendő arra, hogy a viszonyok olyatén változását jelentse, mely megengedhetővé teszi az ügy tüzetes tárgyalását.

Hogy tehát a felsővárosban szükség van gyógyszerhárra, ezt a főorvos véleményezi, nem ugyan a kért helyen, szerintünk a királykut környékén. Hogy pedig a viszonyok megváltoztak, ezt sok egyben kívül a népszámlálási statisztika igazolja. Hogy pedig a meglévő gyógyszerárak életképessége veszélyeztetve volna, alig hiszünk és ez azonban gyógyszerészeink beigazolhaták volna, módjukban volt, mert a hatóság részéről hiteles forgalmi kimutatás betérjesztésére felhívták. Csak egy gyógyszerész tett eleget e felhívásnak, az sem hiteles formában. Ez az eljárás alig jelenti az életképesség veszélyeztetését.

Mi a magunk részéről csak a törvényes formákra s a figyelemre méltó tényekre akartunk rámutatni. Tettük ezt állásfoglalás nélkül a közegészségügyi bizottság merev álláspontjával szembe. És ha a tanács meg akarja övni a saját reputációját, a bizottság ezen eljárásával nem elégedhetik meg, hanem forszírozza a bizottság véleménynyilvánítását, nehogy az illetékes miniszterium tegye ezt meg a hatóság nem kis megsegényítésére. (k.)

UJDONSÁGOK.

— **A honvédegy köréből.** A király kinevezte Lőrinczy ezredet a székesfehérvári V. honvéd kerületi parancsnokságnál rendszeresített beosztott tábornoki helyre, Kotányi Henrik 17-ik honvédezbéli szabadságot alezredes pedig a szegedi honvéd gyalogezred parancsnokává.

— **Vörösmarty-ünnepély.** A székesfehérvári m. kir. állami főreáliskola Vörösmarty önképzőköré f. hó 21-én d. e. fél 11 órakor **Vörösmarty Mihály** koszorus költőnk emlékére ünnepélyt rendez, melynek programja a következő: 1. „Hymnus“, előadja az ifjusági énekkar. 2. „Megnyitó beszéd“, tartja **Szilágyi I. VIII. o. t. ifj. elnök.** 3. „Hazádnak rendületlenül!“ Ábrányi Emiltől, szav. **Tehel Ferenc VIII. o. t. 4. a.)** „A csikós honvágya“ Frölich Jánostól, b) „Berceuse“ Godard „Joquelin“ c. operájából, hegedűn előadja **Braun Győző VII. o. t. zongorán kiséri Magyar Pál. 5. „Az élő szobor“** Vörösmarty Mihálytól. Szavalja **Ványi Zsigmond VII. o. t. 6. „Fóti dal“** egyes karra átdolgozta **Fricsay Richard.** Előadja az ifjusági énekkar. 7. „Vörösmarty emlékezete“ Udvardy Gézától. Szavalja **Burger Sándor VIII. o. t. 8. „Erő és ügyesség, különös tekintettel a tanuló ifjuságra.“** Felolvassa **Erner Győző** tanár. 9. „Szózat.“ Előadja az ifj. énekkar.

— **Köszönet.** Dr. **Városvy Gyula** megyéspüspök a tóvárosi szent Imre hercegről címzett óvodaezredet alapító tagjai sorába belépett, a miert hálás köszönetét nyilvánítja az **elnökség.**

— **Temetés.** Ma délután helyezték siri nyugalomra **Schneizer Nándornak**, a tegnapelőtt elhunyt kereskedőnek holttestét. Hogy mily népszerűségnek és közízszeletnek örvendett a megboldogult, mutatta az az özinte és osztatlan részvét, mely a temetés alkalmával ugyszólva az egész város osztatlan körönsége részéről nyilvánult. A testületék nagy számmal jelentek meg zászlok alatt, hogy az elhunyt végtszességét minél impozánsabbá tegyék. Koszorukat a következő feliratokkal küldötték:

Imádott Nándornak — Nellid.
Mely részvétél jeléül — ifj. Eisenbarth Ágoston és neje.

A legjobb nagyapának — Feri, Mídi, Annuska, Palika, Andi
Felejtetetlen drága jó apának — Hermin és Józsi.

Felejtetetlen drága jó apának — A viszontlátásig — Annája

Édes apának — Nándor és Nácsi
Felejtetetlen Nándor bácsinak — Feri és Emmi.
Szeretett rokonának — Id. Eisenbarth Ágoston.
Szeretett buzdogó pénztárosának — A szt. Alajos kiadód óvoda.

Szeretettük és haláljuk jeléül — Erzsike és Árpád.
Felejtetetlen testvérének — szeretők Jankája.
Felejtetetlen sógorának — Károly és Anna.
Szeretett nagybátyjának — Károly és Józsa.
Tiszteletük jeléül — A Heltay család.
Kedves Nándor bácsinak — Emma és Czilla.
A szeretett sógor és nagybácsinak — Mari, Irma és Margit.

Dr. Eisenbarth Károly és családja.
Szeretett rokonának — özv. Flits Miklósné.
Részvéte jeléül — Flits Miklós.
Szeretett sógorának — Lindermann Antal.
Mely részvétél — Hübner Károly és neje.
Választmányi tagjának — a „Székesfehérvári Takarékpénztár.”

Özinte részvétél jeléül — özv. Felmayr Istvánné és Fz. Felmayr Károlyné.

— **A járásbírói állásra** hirdett pályázat határdeje f. hó 11-én járt le. **Ötvenhárom** pályázat érkezett be. Ezek között vannak **Schilling és Dömötör** helybeli albirák, a többi mind vidéki pályázó, Budapestről pedig senki sem reflektál erre állásra. A kinevezés ujév előtt alig remélhető, mert még a minősítések sem terjesztettek fel.

— **A közegészségügyi bizottság** tegnapi ülésén a patika-kérdésben kívül lényeges inlezkedés történt, a mennyiben január 7-ig az összes népiskolákat bezárták a vörhenyünk rosszindulatu terjedése miatt, illetve ennek megállítására. Itt említjük meg, hogy Vida vezetőtanító jelentése szerint volt idő, a mikor egynémely tanteremben a foglalkozási idő alatt 8 fok hideg volt. Ez tarthatatlan állapot! Nem kulturintézmény ilyen esetben az iskola, hanem betegítő intézet. Ezen haladéki nélkül segíteni kell!

A másik kérdés, mely nagy vitát provokált a fertőtlenítés. Dr. Pataki Armin orvos indítványozza, hogy tegyen javaslatot a bizottság, miszerint a hatósági orvosok járvány esetén külön díjaztassanak, mert ily esetben rendkívül nagy terhek nehezédnek vállalkira. Ohajtandónak tartja, hogy a fertőtlenítést ott is, a hol magánorvosok kezelik a beteget, a hatósági orvos ellenőrizze. Egyikből sem lesz semmi!

— **Kérelm.** A saári plébániához tartozó Uj-Barok főökközség düledező lemploma márciusban hatóságilag bezárattott. A templomnak kegyura nincs, semmiféle vagyona sincs, a hivek mind szegény napszámok, kik egyedül a felépítési költségek viselésére képtelenek. A tornyot, tetőt le kellett bontani. A községbeliek és más jótékony lelkek adományaitól a helyreállítást elkezdtük, de hefejezni nem tudjuk, mert 400 korona és az orgona felállítás és hangoltatási 100 korona költség még hiányzik. Miért is Istenben vetett reménnyel esedezem szegény hiveim nevében is a könyöröltes szivekhez, hogy templomunk helyreállítási költségeihez bármily csekély adománnyal hozzájárulni kegyeskednének. A begyült adományokról hálás köszönettel fog elszámlolni **Ransperger János** saári plébános.

Melegen ajánljuk e kérelmet olvasóink szíves figyelmébe. A hirlapi nyugtázást szívesen teljesítjük lapunkban is.

— **Előjáróság-választások.** A székesfehérvári járás négy községében választottak f. hó 16-án előjáróságok. Községi bírák lettek: Falu-Battyánban M. Pajor István, Szabad-Battyánban Magyar József, Urhidán Hartván István, Sár-Szent-Mihályon Raab János.

— **Szegény gyermekek felruházása.** Ifj. Richter József kereskedő ügybuzgó elnöklété mellett alig egy éve csak, hogy megalakult az „Első palotavárosi magyar asztaltársaság” s szép célját, melyet maga elé tűzött, máris elérte. F. hó 21-én azaz vasárnap délután ugyanis ünnepet ül az asztaltársaság, a szeretet ünnepét. Ez alkalommal 8 szegény gyermeket öltöztet fel tetőtől talpig s ezzel a nyomor, a szegénység facsarta könnyeket törli le az anyai a nyolc családnál, melyeknek gyermekeit a tél hidegétől megóvjá. A szegények nevében mi is köszönetet mondunk a szeretet munkájáért.

— **Harc az éj csendjében.** Tegnap éjjel úgy 11 óra tájban ékelen láрма zavarta a külső-budai ut lakóinak nyugalmát. Szekeres Ferenc Erzsébet-ligetsori lakos volt ismét a rettegett hős, a kinek harcait már néhányszor regisztráltuk. Vándorlegényekkel gyült meg a baja s a harc folyaman ilyenféle kiáltások voltak hallhatók: Megöllek? Megdöglesz büdös zsidó! A válasz nem maradt el, a menekülők ugyanis sűrűn hangoztatták: Jaj segítség, agyonvernek, megölnek! A dolog lényege pedig az, hogy Bartus István, Szalay Rezső, Raab Sándor és Uri István lakás és munkanélküli vándorok a Budai-uti „Ósbudavára”-ban egy istállóba kerültek két félvilági nővel, ezekkel összeverekedtek és Szekeres szétgrasztotta őket. A négy lakás nélküli egyén 3—3 napi elzárás-büntetést kapott. Ez a Hollósy-féle csárdá annyiféle kellemetlenségnek a fészke, hogy talán mégsem ártana egy kis rendőri szigor vagy talán már itt volna az ideje a korcsmai engedély megvonásának, mer ami sok, az már sok!

— **Bőrféreg.** Híre ment, hogy Pintér János Zámoly-u. 68. sz. alatti lova takonykórba esett. Nem így áll a dolog, mert Pauer István állatorvos bőrféreg konstátált s mert ez is fertőző betegség, a ló kiirtatták. Az ugyanazon istállóban levő másik lóra 60 napi istállózár rendeltetett el. Ez alkalomból Réé főkapitány elrendelte, hogy vasárnap a Zámoly-utcai loállomány állatorvossal megvizsgáltassék.

— **A nagy hideg és a vasul.** Az utóbbi két héten át uralkodó óriási hideg nemcsak az emberek egészségében tett kárt, hanem a közlekedéseket is nagyon hátráltatta. A vonatok nagy késésekkel érkeznek, mert a pálya oly sikos, hogy még a sinek homokozása dacára is képtelenek teljes sebességgel haladni a vonatok s többször megtörténik az is, hogy egyes állomásokon csak sok próbálgatás után tudják a mozdonyokat megindítani. Az óriási hidegek a vonatkísérő személyzetet merítik ki leginkább, különösen a félézőköt. Az üzletvezetőség rendeleteire minden nagyobb állomáson a Máv. költségére kötelesek a vonatkísérő személyzetet a vasuti vendéglősök forró theával ellátni. Minden vonatnál nagy a késés, a mit a budapesti újságok érkezésénél tapasztalt leginkább a közönség.

— **Névváltoztatás.** Gunther Mihály ettyeki illetőségű, budapesti lakos, valamint kiskuro gyermekei vezetéknévüket belügyminiszteri engedéllyel „Galamb”-ra változtatták.

— **Gyermekek felruházása.** Az „Egyenlőség” asztaltársaság 7 hónapi fennállása után folyó hó 20-án (szombaton) este 7 órakor 8 szegény fiút teljesen felöltöztet és megvacsoráztat. Ugyanezen este a tagok is rendeznek társasvacsorát. Az egyesület t. tagjai s az esetleg érdeklődők, kik e vacsorán részt venni óhajtanak felkértenek, hogy ebbeli szándékukat az „Egyenlőség” helyiségében (Szűts István Zöldfa-utcai vendéglője) tájékoztassák céljából bejelenteni kegyeskedjenek. Tisztelettel az **Elnökség.**

— **A Székesfehérvári Naptár** immár XXXI-ik évfolyamában megjelent a Szammer Imre-könyvnyomda kiadásában. Terjedése akkora, mint a tavalyi, vagyis közli a városunkban és megyénkben létező testületek és intézmények névsorát, vezetőit s így nélkülözhetlen mindazoknak, kik a megyénkben létező hivatalokról tudomást akarnak venni. Szépirodalmi rovatában találunk egy cikket, a mely a halottégetést akarja népszerűsíteni. Elég szárazon és elég részletesen foglalkozik a modern emberpörköléssel. A milánói halottégetőt írja le, a melyet lapunk olvasói szerkesztőnk leírásából is ismernek már. A többi szépirodalmi cikkek általában modern írók művei.

